
КОНОНЕЦ Н.В.,
кандидат педагогічних наук,
Аграрний коледж управління і
права Полтавської ДАА,
м. Полтава

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ФОРМА РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОГО ВІДДІЛЕННЯ

У статті автор досліджує дистанційне навчання як форму організації ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу для студентів заочного відділення в аграрному коледжі. Розглядається поєднання очного і дистанційного навчання, що забезпечує якіснішу підготовку майбутнього фахівця. Аналізуються зміст, види, методи організації дистанційного навчання, подається структурна схема вивчення дисциплін комп'ютерного циклу на заочному відділенні при ресурсно-орієнтованому навчанні.

Ключові слова: ресурсно-орієнтоване навчання, дистанційне навчання, електронні освітні ресурси, інформаційно-освітнє середовище, аграрний коледж, заочне навчання.

В статье автор исследует дистанционное обучение как форму организации ресурсно-ориентированного обучения дисциплин компьютерного цикла для студентов заочного отделения в аграрном колледже. Рассматривается сочетание очного и дистанционного обучения, обеспечивающее качественную подготовку будущего специалиста. Анализируются содержание, виды, методы организации дистанционного обучения, предлагается структурная схема изучения дисциплин компьютерного цикла на заочном отделении при ресурсно-ориентированном обучении.

Ключевые слова: ресурсно-ориентированное обучение, дистанционное обучение, электронные образовательные ресурсы, информационно-образовательная среда, аграрный колледж, заочное обучение.

The article explores distance learning as a form of resource-based learning cycle computer sciences student absentee in the agricultural

© Кононец Н.В., 2013

college. We consider the combination of full-time and distance learning, which provides better quality training of future specialists. The author considers the combination of full-time and distance learning, which provides better quality training of future specialists, examines the contents, types, methods of distance learning, block diagram of the discipline of computer cycle correspondence department in resource-based learning.

Key words: *resource-oriented learning, distance learning, electronic educational resources, information and educational environment, Agricultural College, distance learning.*

Постановка проблеми. В умовах становлення інформаційного суспільства виникає необхідність формування гнучкої системи неперервної освіти, за допомогою якої людина може протягом життя підвищувати свої професійні навички і бути конкурентоспроможним, мобільним і творчо активним фахівцем своєї справи. На допомогу приходить досвід зарубіжних науковців, які пропонують орієнтуватися на сучасні дидактичні системи та підходи, зокрема на ресурсно-орієнтоване навчання. Ресурсно-орієнтоване навчання (РОН) – це комплекс форм, методів та засобів навчання, націлених на цілісний підхід до організації навчального процесу, який зорієнтований не тільки на засвоєння знань і набуття навичок, але і на тренінг здібностей самостійного й активного перетворення інформаційного середовища шляхом пошуку і практичного застосування інформаційних ресурсів. Основною характеристикою РОН є те, що навчання здійснюється у тандемі «викладач-бібліотекар», характеризується підвищеним рівнем самостійності студента і спрямовується на неперервне навчання протягом усього життя (lifelong learning) [3, с. 76]. Однією із сучасних універсальних форм РОН є дистанційне навчання, орієнтоване на індивідуальні запити студентів, їх спеціалізацію та подальшу професійну освіту.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми дистанційної освіти та упровадження дистанційних технологій у навчальний процес вищих навчальних закладів є предметом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних учених: А. А. Андрєєва, А. А. Ахаяна, В. А. Дрейвс, В. М. Кухаренко, К. В. Манзюка, Н. К. Нурієва, Є. С. Полат, Т. А. Тартарашвілі, які під дистанційною освітою розуміють комплекс масових освітніх послуг, що надаються спеціальним інформаційним середовищем за допомогою засобів передачі навчально-методичної інформації на великі відстані (телефон, радіо, супутниковий зв'язок та ін.).

Дистанційне навчання – це синтетична, інтегральна, гуманістична форма навчання, що ґрунтується на використанні широкого спектра традиційних та нових інформаційних технологій і їх технічних засобів, що використовуються для доставки навчального матеріалу, його самостійного вивчення, організації діалогового обміну між викладачем та студентом, коли процес навчання не залежить від їхнього розташування в просторі і в часі, а також до конкретної освітньої установи [1].

В.А. Дрейвс під дистанційним навчанням розглядає освітній процес, у якому значна частина викладання здійснюється викладачем (або групою викладачів), віддаленим у просторі або часі від студента (або групи сту-

дентів). Сучасне дистанційне навчання здійснюється в основному за допомогою технологій і ресурсів мережі Інтернет [2, с. 100].

Важливим видається підхід до дистанційного навчання як нової форми освіти разом з очною, заочною, вечірньою формами освіти та екстернатом. Таким бачиться дистанційне навчання російської дослідниці Є. С. Полат, яка під дистанційною освітою має на увазі нову форму освіти і розглядає її як результат, процес і систему одночасно [5].

Узагальнюючи та аналізуючи різні визначення поняття «дистанційне навчання» (ДН), приходимо до висновку, що ДН розглядається науковцями як нова організація освітнього процесу, що базується на принципі самостійного навчання студента, як сукупність інформаційних технологій, що забезпечують доставку студентам основного об'єму навчального матеріалу, інтерактивну взаємодію студентів і викладачів у процесі навчання, як нова форма заочного навчання, при якій забезпечується застосування інформаційних технологій, заснованих на використанні персональних комп'ютерів, відео-і аудіотехніки, космічної та оптоволоконної техніки.

Метою статті є дослідження дистанційного навчання як форми ресурсно-орієнтованого навчання студентів заочного відділення в аграрному коледжі (на прикладі дисциплін комп'ютерного циклу).

Основна частина. Враховуючи сучасний стан у сфері ДН, аналізуючи роботу вчених, досвід проведення дистанційних курсів можна стверджувати, що поки що і аграрні коледжі, і викладачі, і, головне, студенти не готові повністю перейти на новий вид навчання. Це пов'язано навіть не стільки з технічним рішенням даної проблеми, скільки з психологічною неготовністю суб'єктів навчального процесу. Ми вважаємо, що не можна так різко переходити на нові форми навчання, необхідне більш повне педагогічне та

психологічне дослідження у цьому напрямку.

У системі вищої освіти, не дивлячись на багаторічний досвід, не припиняються також дискусії з проблем підвищення якості освіти студентів заочної форми навчання. На сьогоднішній день заочна форма навчання, її зміст, методи та засоби недостатньо зорієнтовані на сучасні вимоги підготовки фахівця. Серед інших, має місце думка, що заочне навчання є другорядним, скороченим і спрощеним способом отримання знань і диплома. У навчальному процесі коледжу мало враховуються специфіка навчання, індивідуальні якості і умови роботи студента-заочника. Як і в усій системі аграрної освіти, в аграрному коледжі досі переважають екстенсивні форми і методи навчання, не створені необхідні умови для індивідуальної самостійної роботи, не враховується специфіка студентів-заочників при відборі змісту, методів та організації навчання. Наприклад, у той час, коли фахівець має ефективно працювати в сучасному інформаційному суспільстві, в якому стрімко розвиваються інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), контрольні роботи вимагають від заочників подавати написаними «від руки»; деякі викладачі забороняють використовувати Інтернет-ресурси при написанні контрольних робіт тощо. Тож у таких умовах доцільним є поступовий перехід до РОН, при якому можливо усунути зазначені недоліки системи існуючої заочної освіти.

При переході до РОН дисциплін комп'ютерного циклу в аграрному коледжі, особливо при роботі зі студентами-заочниками, як показує власний досвід, оптимальною формою є ДН. Як зазначає В. М. Кухаренко, ДН – це нова сходинка заочного навчання, на якій забезпечується застосування ІКТ, заснованих на використанні персональних комп'ютерів, відео- та аудіотехніки, космічної техніки та оптичних систем зв'язку [4, с. 55]. Залежно від характеру організації навчальних

комунікацій між учасниками навчально-виховного процесу та організаторами освіти і способу транспортної системи доставки навчальних матеріалів розрізняють традиційне ДН (заочне навчання) і електронне ДН (е-дистанційне навчання). *Традиційне ДН* – різновид ДН, за яким учасники і організатори навчального процесу здійснюють взаємодію переважно асинхронно у часі, використовуючи у якості транспортної системи доставки засобів навчання та інших інформаційних об'єктів системи поштового, телефонного, телеграфного зв'язку. *Е-дистанційне навчання* – різновид ДН, за яким учасники і організатори навчального процесу здійснюють індивідуалізовану взаємодію як асинхронно, так і синхронно у часі, використовуючи електронні засоби доставки засобів навчання та інших інформаційних об'єктів, комп'ютерні мережі, медіанавчальні засоби та ІКТ [4]. На сьогоднішній день у практиці коледжу використовується збалансоване поєднання цих різновидів ДН із поступовим зміщенням акцентів до електронного ДН.

ДН надає студентам заочного відділення можливість навчатися у зручному місці і в зручний час, а також всім бажаючим безперервно підвищувати свій професійний рівень з урахуванням індивідуальних особливостей. У процесі такого навчання студент певну частину часу самостійно освоює в інтерактивному режимі навчально-методичні матеріали, проходить тестування, виконує контрольні роботи під керівництвом викладача і взаємодіє з іншими студентами «віртуальної» навчальної групи.

Зазначимо, що існують істотні відмінності дистанційної форми навчання від заочної: у дистанційній формі практикуються спільні види діяльності студентів у малих групах співробітництва, що при заочному навчанні відсутні; у дистанційній формі практикуються систематичні обговорення розглянутих проблем, труднощів, просто цікавих пропозицій в інтер-

активному режимі всією групою, використовуючи форуми, чати, блоги, відеоконференції, соціальні мережі, що при заочній формі також відсутні.

ДН є формою РОН і технологічним комплексом, що ґрунтується на принципах відкритого навчання, широко використовує комп'ютерні навчальні програми різного призначення, створює за допомогою сучасних телекомунікацій інформаційно-освітнє середовище як простір для доставки навчального матеріалу та спілкування й надає всі можливості для отримання навчальних результатів найвищої якості.

Головною метою використання ДН в коледжі як форми РОН дисциплін комп'ютерного циклу є забезпечення доступу до електронних освітніх ресурсів (навчальні матеріали, для відтворення яких використовуються електронні пристрої) шляхом використання сучасних ІКТ та телекомунікаційних мереж. Така форма РОН передбачає створення і використання єдиного інформаційно-освітнього середовища, яке містить різні електронні освітні ресурси, а саме: дистанційні курси, електронні підручники й посібники, розташовані на вітчизняних освітніх серверах (для різних моделей ДН); віртуальні бібліотеки; бази даних освітніх ресурсів; освітні веб-квести; телекомунікаційні проекти; віртуальні методичні об'єднання викладачів; телеконференції, блоги, форуми для викладачів і студентів; наукові об'єднання студентів.

В Аграрному коледжі управління і права на заочному відділенні готують молодших спеціалістів спеціальностей «Правознавство» та «Фінанси і кредит». На першому курсі студенти вивчають дисципліни «Основи інформатики та обчислювальної техніки» й «Інформатика та комп'ютерна техніка» відповідно, і однією з форм самостійної роботи студентів є виконання контрольних робіт. Специфіка дисциплін комп'ютерного циклу в аграрних коледжах полягає у їх приклад-

ній спрямованості, оскільки потреби суспільства визначили соціальне замовлення системі освіти на підготовку фахівців, зокрема аграрного спрямування, які б володіли на високому рівні знаннями щодо застосування сучасних ІКТ у процесі розв'язування фахових завдань. А це не можливо без оволодіння знаннями з інформатики та її прикладних аспектів, які відображаються саме у контрольній роботі, яка виконується і подається в електронному варіанті. Якість виконання заочниками контрольних робіт, а також вивчення інформатики у цілому, залежить від якості навчально-методичних матеріалів для ДН.

Розробка навчально-методичних комплексів дисциплін для студентів заочної форми навчання передбачає не лише обов'язкове подання матеріалу в електронній формі для можливості використання при ДН, але й адаптацію методики навчання інформатики для студентів зазначених спеціальностей: формулювання цілей навчання інформатики; конкретизацію змісту навчання; підбір засобів навчання (пакет Microsoft Office: MS Word, MS Excel, MS Access; 1С: Підприємство, MathCad, Gran1, Compas, AutoCad, ProdictExpert, ЛІГА:ЗАКОН, МЕГАНУ, Фоторобот тощо); визначення форми проведення занять (традиційна лекція, відеолекція, віртуальні консультації, практичні заняття, лабораторний практикум, віртуальні подорожі, інтерактивний колоквиум, інтерактивні дискусії, он-лайн консультації по скайпу); підбір методів навчання інформатики (проблемно-пошуковий метод, кейс-метод, метод проектів, студентське портфоліо, веб-квест); підготовка завдань та методичних рекомендацій щодо виконання контрольних робіт (розроблено електронний лабораторний практикум).

ДН є оптимальною формою організації РОН дисциплін комп'ютерного циклу в коледжі не лише на заочному відділенні, елементи ДН органічно вписуються у навчальних процес на

стаціонарі, оскільки сам процес навчання при такій формі уможливило додаткове закріплення навичок використання ІКТ, пошуку інформації за допомогою електронних та Інтернет-ресурсів, навичок, які б допомагали студентів швидко орієнтуватися в інформаційному просторі, самостійно засвоювати певні обсяги інформації та аналізувати їх, використовувати набуті навички у подальшій професійній діяльності, тим самим формуючи у студентів професійно значущі знання, уміння та навички роботи з комп'ютерною технікою та прикладними програмами як важливих компонентів інформаційної культури, необхідні фахівцям аграрного сектору.

У коледжі нами практикуються використання власних електронних освітніх ресурсів, які розроблені викладачами циклової комісії математики, комп'ютерних технологій та інформаційної діяльності (електронні конспекти лекцій, динамічна інформатика у схемах, електронні підручники та посібники, електронні лабораторні практикуми тощо) і роздаються студентам-заочникам на настановчій сесії, або, за потреби, розсилаються у міжсесійний період. Значимо, що форми навчання інформатики у коледжі, при яких застосовуються Інтернет-технології, бувають:

1) повністю дистанційними з використанням електронної пошти, чат-взаємодії, відеозв'язку, соціальних мереж,

2) очно-дистанційними, коли частина очних занять в аудиторії балансується з кількістю дистанційних занять, що проводяться викладачем на відстані від студентів,

3) доповненням очної форми елементами ДН, наприклад, викладач проводить заняття зі студентами в очній формі, але при цьому використовуються матеріали з мережі Інтернет, відеолекції з освітніх сайтів та інші Інтернет-ресурси. Найчастіше використовується третій варіант, який здебільшого належить до Інтернет-

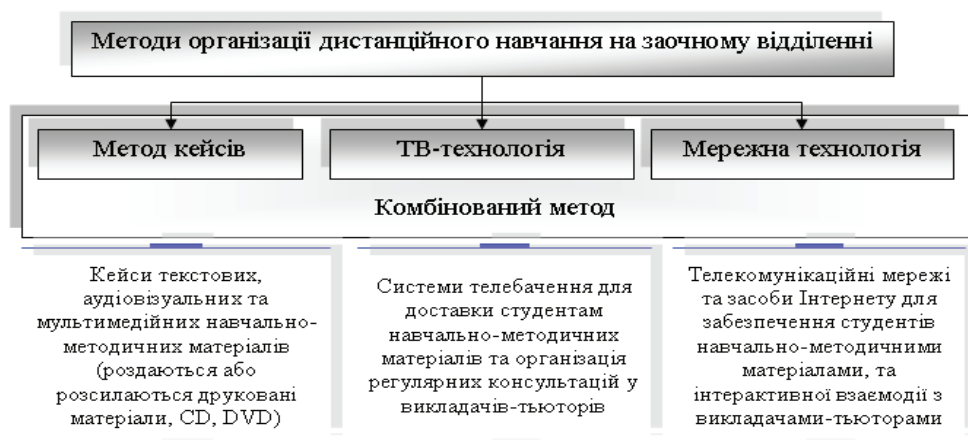

Рис. 1. Методи організації ДН при РОН на заочному відділенні.

освіти. Інтернет-освіта може здійснюватися без віддаленості викладача та студентів один від одного, забезпечуючи лише їх доступ до мережі Інтернет, наприклад, із комп'ютерної лабораторії. У цьому випадку Інтернет використовується як засіб навчання, що уможливує реалізацію Інтернет-освіти як частини очного навчального процесу. Методика організації таких занять простіша порівняно з ДН, коли викладач і студент віддалені один від одного, і передбачаються особливі форми і методи їх комунікації.

Основна цінність ДН як форми РОН студентів – це можливість навчання у власному темпі за індивідуальною освітньою траєкторією. Але реально жоден існуючий ресурс такої можливості не надає. Основні причини у тому, що: немає навчальних ресурсів, які повноцінно змістовно наповнені, якісно структуровані і потенційно можуть забезпечити формування змісту необхідної програми навчання на замовлення; немає середовища, яке дозволяє ефективно формувати й адмініструвати індивідуальні програми навчання одночасно для багатьох студентів; не існує системи (організаційно, технологічно, нормативно), яка забезпечує розроблення, оновлення й

адміністрування відповідних навчальних ресурсів і адміністрування самого процесу індивідуального ДН одночасно великої кількості студентів; немає системи підготовки тьюторів ДН.

Саме тому головна мета РОН дисциплін комп'ютерного циклу – це організація процесу навчання, яка робить акцент на використання будь-яких зручних для студента ресурсів: традиційних, електронних, медіаресурсів, Інтернет-ресурсів тощо. ДН у цьому контексті пропонує широкий спектр дистанційних курсів, розміщених в Інтернеті, які студенти можуть самостійно обрати, орієнтуючись на власний смак та інші індивідуальні критерії відбору (доступність, наявність, зв'язок з практикою, наявність відеоматеріалів тощо).

Одночасне використання різних ресурсів у поєднанні з методами організації ДН (рис. 1) у коледжі уможливує усесторонній розгляд розділу чи теми, більш глибоке і повніше вивчення дисципліни у цілому.

Відзначимо, що комбінований метод ДН на заочному відділенні в ідеальному випадку: надає можливість проходити навчання, не залишаючи місця проживання та у процесі виробничої діяльності; забезпечує широкий доступ до освітніх вітчизняних і світових ресурсів; надає можливість ор-

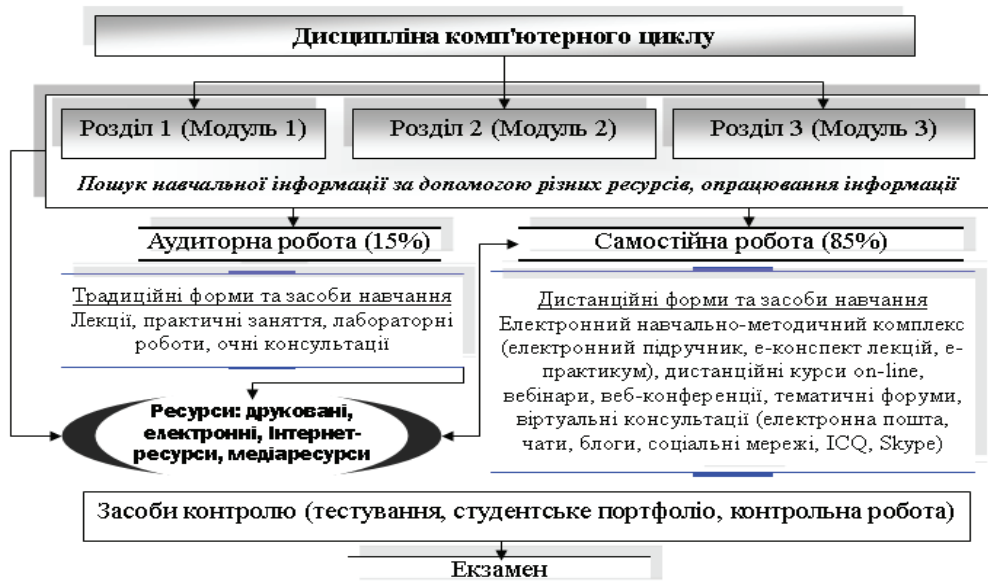

Рис. 2. ДН дисциплін комп'ютерного циклу в умовах РОН студентів.

ганізації процесу самонавчання найбільш ефективним для себе чином і отримання всіх необхідних засобів для цього; значно розширює коло людей, яким доступні всі види освітніх ресурсів без вікових обмежень; знижує вартість навчання за рахунок широкого доступу до освітніх ресурсів [1].

Пропонуємо наступну структурну схему вивчення дисциплін комп'ютерного циклу в коледжі з використанням дистанційних технологій в умовах РОН на прикладі дисципліни «Інформатика та комп'ютерна техніка».

Для ефективного упровадження ДН як форми РОН дисциплін комп'ютерного циклу в аграрному коледжі, доцільно окреслити стратегії:

- створення чітко структурованого банку навчальних матеріалів (друкованих та електронних), з яких можна формувати конкретну індивідуальну програму навчання;
- створення середовища адміністрування навчальних матеріалів і формування індивідуальних програм (ресурсів) ДН;

- створення середовища ДН, яке поєднано з банком навчальних матеріалів, і підтримує індивідуальний формат навчання за індивідуальними програмами;
- створення соціальної мережі, яка забезпечує розроблення, оновлення й адміністрування відповідних навчальних ресурсів і адміністрування самого процесу індивідуального ДН.

Висновки. ДН як форма РОН вирішить проблему підвищення якості навчання дисциплін комп'ютерного циклу, оптимізації, інтенсифікації та індивідуалізації навчання студентів аграрних коледжів, сприятиме ефективній організації робочого часу студента і викладача. З іншого боку, використання ДН – це крок до освіти протягом усього життя, на відміну від практики тривалого навчання у коледжі у відриві від трудової діяльності на конкретному виробництві, оскільки неперервна професійна освіта – світова тенденція, основним принципом якої є навчитися здобувати знання.

Перспективи дослідження – організувати повноцінне ДН, яке дозволить сформувати унікальні освітні програми за рахунок комбінування курсів, що вивчаються в коледжі; уможливить підвищити рівень самостійності студентів заочного відділення та рівень їх інформаційної культури; уможливить навчати більшу кількість студен-

тів. ДН як форма РОН студентів підвищить якість навчання дисциплін комп'ютерного циклу, що, безсумнівно, підвищуватиме рівень освітнього потенціалу суспільства і якості освіти, задовольнить потреби країни в якісно підготовлених фахівцях і кваліфікованих працівниках аграрного сектору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андреев А. А. Введение в дистанционное обучение / А. А. Андреев. – М., 1997. – 120 с.
2. Дрейвс В. А. Преподавание он-лайн / В. А. Дрейвс – М. : МАПДО, 2003. – 360 с.
3. Кононец Н. В. Педагогічні інновації вищої школи: ресурсно-орієнтоване навчання / Наталія Кононец // Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Полтава, 2012.– Вип. 54.– С. 76–80.
4. Кухаренко В. М. Дистанційне навчання: Умови застосування. Дистанційний курс : навч. посіб. / Кухаренко В. М., Рибалко О. В., Сиротенко Н. Г. ; за ред. В. М. Кухаренка. – [3-тє вид.]. – Харків : НТУ "ХПІ", "Торсінг", 2002. – 320 с.
5. Педагогические технологии дистанционного обучения / [Е. С. Полат, М. В. Моисеева, А. Е. Петров]; под ред. Е. С. Полат. – М. : Академия, 2006. – 379 с.